

Історія Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України та розвитку правової науки в інформаційній сфері

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в Україні та світі відбулася інформаційна революція, однією з ключових особливостей якої є стрімкий розвиток інформаційних технологій і зростання значимості інформації. Нині спостерігається поступальний розвиток інформаційної сфери як особливої системи суспільних відносин, що виникають в усіх сферах життєдіяльності людини, суспільства і держави.

Вказані процеси визначають умови становлення інформаційного суспільства, сутність якого була визначена у 1993 р. Комісією Європейського Союзу: інформаційне суспільство – це суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку.

Історичний аналіз свідчить, що інформаційна сфера існувала з часу виникнення людства та суспільних відносин. Водночас питання розбудови складових інформаційного суспільства і правового регулювання інформаційних відносин почали активно опрацьовуватися у провідних країнах світу лише в другій половині ХХ ст. За радянських часів ще у 1970-х рр. відомими українськими вченими В. М. Глушко-

вим і М. М. Амосовим уперше в світі було піднято низку фундаментальних проблем у цій сфері. У цей період активного розвитку в Україні почали набувати кібернетика та інформатика, а згодом і правова інформатика. Але надалі до розробки теоретичних і прикладних проблем інформаційної сфери, формування інформаційного суспільства та глобального інформаційного простору долучилися переважно вчені країн Західної Європи, США і Японії.

Процеси інформатизації, що відбувалися у всьому цивілізованому світі, не могли залишитися поза увагою керівництва суверенної Української держави. Але на початку 1990-х років ця робота здійснювалась досить сегментарно. Ситуація почала кардинально змінюватися з утворенням відповідно до Указу Президента України від 13.03.1995 № 206/95 Національного агентства з питань інформатизації при Президентові України.

Початком системної роботи у сфері інформатизації можна вважати 4 лютого 1998 р., коли вперше на пострадянському просторі було прийнято закони України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та «Про Національну програму інформатизації», які розроблялися за участю Кібернетич-

ного центру НАН України, Національного агентства з питань інформатизації при Президентіві України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, фахівців Апарату Верховної Ради України і народних депутатів України.

У цей же період в Україні розпочалося активне формування інформаційного законодавства, що нині містить близько 4-х тисяч законів та інших нормативно-правових актів, які безпосередньо чи опосередковано регулюють інформаційні відносини.

Подальшій активізації системної роботи у сфері інформатизації та об'єднанню інтересів державного і приватного секторів сприяла діяльність Державної комісії з питань запобігання та усунення можливих негативних наслідків комп'ютерної кризи 2000 року та Урядової комісії з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади, створених згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 16.02.1999 № 218 та від 07.05.2000 № 777 відповідно.

Стрімкий розвиток і впровадження засобів інформатизації в органах державної влади та необхідність унормування нових інформаційних відносин створили передумови для формування у 1999 р. у складі Академії правових наук України Центру правової інформатики, а згодом – до підготовки звернення Академії до Кабінету Міністрів України з пропозицією про створення наукової установи – Науково-дослідного центру правової інформатики.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.06.2001 № 671 у складі Академії правових наук України (з 2010 р. – Національної академії

правових наук України) було сформовано Науково-дослідний центр правової інформатики з правами науково-дослідного інституту (НДЦП НАПрН України), одним із ініціаторів створення і першим керівником якого (у 2001–2010 рр.) був відомий вчений М. Я. Швець, економіст-кібернетик, правознавець, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, академік Української академії інформатики, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України.

За ці роки в НДЦП НАПрН України сформувалась наукова школа правової інформатики, у здобутку якої є створені інформаційно-аналітичні системи, проблемно-орієнтовані комплекси й автоматизовані робочі місця для забезпечення законотворчої, правозастосовної та правоосвітньої діяльності. Дослідження в галузі правової інформатики також заклали підґрунтя для становлення і розвитку інформаційного права як комплексної галузі права.

За результатами виконаних розробок та впроваджених проектів група наукових працівників Науково-дослідного центру правової інформатики Національної академії правових наук України стала лауреатами Премії імені Ярослава Мудрого.

У номінації «За видатні заслуги в законотворчій, правозастосовній та судовій діяльності» лауреатами премії імені Ярослава Мудрого 2003 р. визнано: М. Я. Швеця, доктора економічних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, заслуженого діяча науки і техніки України; Р. А. Калюжного, доктора юридич-

них наук, професора; І. О. Здзебу, лауреата Державної премії України в галузі науки й техніки; В. М. Брижка, кандидата юридичних наук (Doctor of Philosophy), заслуженого винахідника республіки, лауреата НТТМ-86; В. А. Саницького; Ю. А. Клімашевську; В. Д. Гавловського, кандидата юридичних наук; В. С. Цимбалюка, кандидата юридичних наук.

Лауреатами премії імені Ярослава Мудрого 2009 року визнано Д. В. Ланде, доктора технічних наук, старшого наукового співробітника і В. М. Фурашева, кандидата технічних наук, доцента, лауреата премії Ради Міністрів СРСР, заслуженого машинобудівника України.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та функціональних напрямів інформаційної діяльності (інформатизація, зв'язок, телекомунікації; доступ до публічної інформації; засоби масової інформації, Інтернет, реклама; видавничча, бібліотечна, архівна і музейна справа; електронний документообіг; державна статистика; інформаційна діяльність в галузях освіти і науки, культури і мистецтв, в економічній, фінансовій, безпековій та інших сферах) актуалізували потребу корегування профілю наукової діяльності НДЦП НАПрН України і його подальшого розвитку, необхідність розробки пріоритетних напрямів розвитку правової науки в інформаційній сфері, а також покращення їх координації відповідно до потреб суспільства і держави.

Указані проблеми стали предметом всебічного публічного обговорення в ході загальнодержавних та міжнародних конференцій, семінарів і «круглих столів», проведених у 2010–2012 рр.

НДЦП НАПрН України спільно з вітчизняними та іноземними партнерами за участю народних депутатів України, представників Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, правоохоронних та інших державних органів, експертів і вчених інформаційної сфери НАН України і НАПрН України.

За результатами цих заходів у червні 2011 р. згідно з рішенням президії НАПрН України діяльність НДЦП НАПрН України крім актуальних проблем правової інформатики була зосереджена на дослідженні теорії інформаційного права, правових проблем інформаційної діяльності, державно-правових проблем інформаційної безпеки, юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері, відповідного історичного та іноземного досвіду.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2011 р. № 1375 «Про затвердження Статуту Національної академії правових наук України», постановою Президії НАПрН України від 25 травня 2012 р. № 82/11 та постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2012 р. № 902 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 18 серпня 1999 р. № 1518 та від 23 травня 2012 р. № 486» назву Науково-дослідного центру правової інформатики НАПрН України було змінено на Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України (НДІП НАПрН України).

Нині Науково-дослідний інститут інформатики і права – це державна на-

уково-дослідна установа, яка входить до складу НАПрН України та функціонує на засадах самоврядування відповідно до законодавства України.

До основних завдань Інституту віднесено проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень за такими основними напрямками:

1) інформаційна сфера як об'єкт права, теорія, методологія і напрями розвитку інформаційного права; теоретико-правові основи формування і розвитку інформаційного суспільства, забезпечення прав та інтересів людини, суспільства і держави в інформаційній сфері;

2) правові аспекти формування і реалізації державної політики та державного управління в інформаційній сфері; інформаційне законодавство і напрями його розвитку; регулювання суспільних відносин за функціональними напрямками інформаційної діяльності (доступ до публічної інформації; телекомунікації, зв'язок, інформатизація; засоби масової інформації, Інтернет, реклама; видавничча, бібліотечна, архівна і музейна справа; державна статистика, документообіг; інформаційна діяльність у галузях освіти і науки, культури і мистецтва, в економічній, фінансовій, банківській та інших сферах);

3) правові аспекти формування і розвитку інформаційної інфраструктури та діяльності її суб'єктів, створення та використання інформаційних технологій і ресурсів, надання послуг і виконання робіт в інформаційній сфері;

4) основи правової інформатики; інформатизація нормотворчої, правозастосовної і правоосвітньої діяльності, а також діяльності органів державної

влади і місцевого самоврядування, закладів, установ, підприємств та організацій; інформаційні системи і бази даних в галузі держави і права;

5) правовий режим інформації, інформаційних ресурсів, технологій, систем і мереж, регулювання доступу до них, право власності в інформаційній сфері;

6) правові основи забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави та міжнародної спільноти; регулювання охорони і захисту персональних даних, відомостей з обмеженим доступом, технічного захисту інформації;

7) запобігання і протидія негативним наслідкам застосування інформаційних технологій та інформаційним впливам на шкоду людині, суспільству, державі та міжнародному правопорядку; попередження, виявлення і припинення правопорушень в інформаційній сфері та юридична відповідальність за їх вчинення;

8) інформаційне право зарубіжних країн, порівняльне законодавство в інформаційній сфері; гармонізація та імплементація норм правових актів Європейського Союзу та міжнародного інформаційного права в законодавство України; правові засади міжнародного співробітництва в інформаційній сфері;

9) історія інформаційного права і правового регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері.

Організаційна структура НДІП НАПрН України включає такі наукові підрозділи.

Науковий відділ теорії та історії інформаційного права досліджує теоретико-правові основи становлення і роз-

виту інформаційного суспільства, актуальні проблеми теорії інформаційного права, теорії і практики забезпечення прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері, відповідний міжнародний та історичний досвід. Завідувач відділу – В. С. Цимбалюк, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.

Науковий відділ правових проблем інформаційної діяльності досліджує актуальні суспільно-правові проблеми інформаційних відносин та інформаційної діяльності, розвитку інформаційного законодавства та імплементації норм міжнародного інформаційного права в законодавство України, юридичної відповідальності за злочини та інші правопорушення в інформаційній сфері. Завідувач відділу – К. І. Беляков, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник.

Науковий відділ системної інформатизації законотворчої діяльності досліджує актуальні проблеми правової інформатики, методології системної інформатизації законотворчої діяльності, розробляє, впроваджує і забезпечує підтримку інформаційно-аналітичних підсистем е-парламенту та е-уряду як складових інформаційного суспільства, електронні системи і бази даних в галузі держави і права. Завідувач відділу – С. А. Антоненко.

Науковий відділ правових проблем інформаційної безпеки досліджує сучасні виклики і загрози інформаційній безпеці та міжнародно-правові проблеми інтеграції України у світовий інформаційний простір, актуальні правові проблеми захисту інформації та безпеки людини, суспільства і держави в інфор-

маційній сфері. Завідувач відділу – Д. В. Ланде, доктор технічних наук, старший науковий співробітник, академік РАЕ.

Науковий організаційний сектор здійснює науково-організаційне і документальне забезпечення діяльності НДПП та Координаційного бюро НАПрН України з питань інформаційного права та інформаційної безпеки, участь у підготовці та проведенні наукових конференцій, семінарів та інших заходів, забезпечення наукового та міжнародного співробітництва. Завідувач сектору – М. В. Беланюк.

Поточну діяльність Інституту, у т. ч. питання його фінансового, матеріально-технічного та іншого ресурсного забезпечення організовує дирекція НДПП НАПрН України у складі: директора установи (з 2010 р.) В. Г. Пилипчука, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента НАПрН України, академіка Академії наук вищої школи України, заслуженого діяча науки і техніки України; заступника директора з наукової роботи В. М. Фурашева, кандидата технічних наук, доцента, старшого наукового співробітника, заслуженого машинобудівника України; т. в. о. ученого секретаря Н. А. Савінової, кандидата юридичних наук; заступника директора з загальних питань Д. Б. Леонова та головного бухгалтера Інституту (з часу створення установи) О. В. Лебединської.

В НДПП НАПрН України також функціонує Вчена рада – колегіальний дорадчий орган управління науковою і науково-технічною діяльністю. До її складу входять провідні вчені та фахівці в галузі інформаційного права й ін-

форматики, зокрема, члени-кореспонденти НАПрН України: В. Г. Пилипчук, доктор юридичних наук, професор (голова Вченої ради); В. Я. Настюк, доктор юридичних наук, професор; М. Я. Швець, доктор економічних наук, професор; О. Н. Ярмиш, доктор юридичних наук, професор; а також працівники Інституту В. М. Фурашев, кандидат технічних наук, с. н. с., доцент (заступник голови Вченої ради); О. О. Золотар, кандидат юридичних наук, с. н. с. (секретар Вченої ради); К. І. Беляков, доктор юридичних наук, с. н. с.; О. В. Копан, доктор юридичних наук, професор; Д. В. Ланде, доктор технічних наук, с. н. с.; А. І. Марущак, доктор юридичних наук, доцент; В. М. Брижко, кандидат юридичних наук, с. н. с.; О. В. Гладківська, кандидат фізико-математичних наук, с. н. с.; Н. А. Савінова, кандидат юридичних наук; В. С. Цимбалюк, кандидат юридичних наук, с. н. с.; С. А. Антоненко, завідувач відділу; О. В. Лебединська, головний бухгалтер; Д. Б. Леонов, заступник директора з загальних питань.

З метою формування і розвитку наукових шкіл та проведення актуальних наукових досліджень у галузі інформаційного права, правової інформатики та інформаційної безпеки згідно з рішеннями Вченої ради створені та функціонують (на громадських засадах) центри (за напрямками наукової діяльності) при НДПП НАПрН України:

– Центр філософії інформаційного права (керівник центру – О. П. Дзьобань, доктор філософських наук, професор);

– Центр інформаційного та соціально-правового моделювання (керівник центру – Д. В. Ланде, доктор технічних наук, старший науковий співробітник);

– Центр проблем інформології і права (керівник центру – К. І. Беляков, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник);

– Центр проблем методології інформаційного права (керівник центру – В. М. Брижко, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, заслужений винахідник);

– Центр проблем інформаційного правопорядку (керівник центру – В. Я. Настюк, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор);

– Центр інформаційно-правових проблем колективної безпеки (керівник центру – В. Г. Пилипчук, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України);

– Центр науково-правових експертиз та прогнозування (керівник центру – Н. А. Савінова, кандидат юридичних наук).

Нині в НДПП НАПрН України розвивається наукова школа інформаційного права, розпочато формування наукової школи інформаційної безпеки (в галузі юридичних наук), значення якої актуалізується в умовах інформаційної глобалізації та інтеграції України у світовий інформаційний простір. Створено науково-організаційні передумови для подальшого розвитку наукової школи правової інформатики та формування інших наукових шкіл в інформаційній сфері. Отримані при цьому наукові здобутки лягли в основу низки законопроектів, стратегій, концепцій і програм, які стосуються інформаційної діяльності, відповідних навчальних курсів для вищих навчальних закладів України.

Інститут на виконання поставлених перед ним завдань нині здійснює фун-

даментальні дослідження за такими темами науково-дослідних робіт:

– «Теоретико-правові основи формування та розвитку інформаційного суспільства» (2013–2017 рр., науковий керівник – В. Г. Пилипчук);

– «Державно-правові проблеми інформаційної безпеки людини і суспільства в умовах інтеграції України у світовий інформаційний простір» (2012–2016 рр., науковий керівник – В. М. Фурашев);

– «Проблеми юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері в умовах формування інформаційного суспільства» (2012–2016 рр., науковий керівник – К. І. Беляков);

– «Розроблення інформаційно-аналітичних підсистем електронного парламенту України» (2011–2015 рр., науковий керівник – С. А. Антоненко);

– «Розроблення електронної енциклопедії законодавства України» (2010–2015 рр., науковий керівник – Д. В. Ланде).

З часу створення в установі проводились такі науково-дослідні роботи:

– «Дослідження, розроблення і розвиток комп'ютеризованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої, нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної, судочинної та правоосвітньої діяльності» (січень 2002 р. – грудень 2010 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Розробка української версії автоматизованої інформаційної багатомовної системи «EUROVOC» (жовтень 2003 р. – червень 2009 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодав-

ства України законодавству Європейського Союзу у сфері захисту персональних даних» (січень – грудень 2005 р., науковий керівник – В. М. Брижко);

– «Створення системи баз даних у сфері розвитку держави і права як складову автоматизованої системи забезпечення гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу» (2005 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Забезпечення удосконалення системи баз даних у сфері розвитку держави і права» (грудень 2006 р. – березень 2007 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Електронний банкінг у контексті захисту персональних даних» (жовтень – листопад 2007 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Розроблення концепцій нормативно-правових актів з питань електронної комерції та надання органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування послуг юридичним та фізичним особам через Інтернет» (грудень 2007 р. – березень 2008 р., науковий керівник – М. Я. Швець);

– «Системна інформатизація інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення процедур виборчих і референдумних процесів» (січень 2008 р. – грудень 2009 р., науковий керівник – В. М. Фурашев);

– «Дослідження у сфері упорядкування інформаційних відносин в Україні в контексті розбудови розвинутого інформаційного суспільства» (червень – листопад 2009 р., науковий керівник – В. М. Брижко);

– «Комп'ютеризована навчально-консультуюча інформаційна правова система» (січень 2008 р. – грудень 2010 р., науковий керівник – С. М. Іванов);

– «Методологія кодифікації інформаційного законодавства» (січень 2010 р. – грудень 2012 р., науковий керівник – В. М. Брижко).

У науковому доробку Інституту є 50 монографій, 33 підручники та посібники, 45 наукових журналів, 6 словників, понад 120 наукових та аналітичних доповідей, близько 500 наукових статей та ін.

Зокрема, у 2002–2013 рр. опубліковано низку монографій, підручників та посібників, як-от: «Інформатизація, право, управління: організаційно-правові питання» (Р. А. Калюжний, О. Д. Крупчан, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець; за ред. М. Я. Швеця, О. Д. Крупчана, 2002 р.); «Інформаційно-пошукова система “Законодавство”» (В. Севастьянов, М. Швець, В. Слюсар, С. Дорогих, 2002 р.); «Інформаційно-пошукова система “Термінологія законодавства”» (М. Я. Швець, В. Ф. Севастьянов, С. О. Дорогих та ін., 2002 р.); «Права человека и защита персональных данных» (В. М. Брижко, А. А. Баранов, Ю. К. Базанов, 2002 р.); «Автоматизована інформаційно-аналітична система порівняння законодавства України із законодавством країн Європейського Союзу. Тезаурус EUROVOC. Українська версія» – у 3-х кн. (М. Я. Швець, В. М. Брижко, В. А. Саницький, С. О. Дорогих та ін., 2003 р.); «Тезаурус EUROVOC: автоматизована інформаційно-аналітична система порівняння законодавства України із законодавством країн ЄС» (М. Швець, С. Дорогих, В. Брижко; за ред. В. Тація та В. Зайчука, 2004 р.); «Правова інформатика»: у 2-х т. (М. Я. Швець, В. М. Фурашев, М. І. Коваль, В. М. Брижко та ін., 2004 р.); «Системна інформатизація за-

конотворчої та правоохоронної діяльності» (М. Швець, С. Антоненко, В. Брижко, В. Буржинський, Б. Раціборинський, В. Хахановський; за ред. В. Дурдинця, В. Зайчука, В. Тація, 2005 р.); «Е-майбутнє та інформаційне право» (В. Брижко, Ю. Базанов, В. Цимбалюк, М. Швець, М. Коваль; за ред. М. Швеця, 2006 р.); «Програмно-апаратний комплекс інформаційної підтримки прийняття рішень» (Д. В. Ланде, В. М. Фурашев, О. М. Григор'єв, 2006 р.); «Інформатизація виборчих і референдумних процедур: один з аспектів практичної реалізації євроатлантичного курсу України» (В. М. Фурашев, С. Ф. Джердж; за заг. ред. В. М. Фурашевої, 2008 р.); «Електронний банкінг (організаційно-правове забезпечення)» (А. Новицький, Н. Новицька, С. Позняков, В. Цимбалюк, В. Брижко, 2008 р.); «Словник термінів інформаційного права» (упоряд. А. І. Марущак; заг. ред. М. Я. Швеця, 2008 р.); «Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення» (К. І. Беляков, 2008 р.); «Інформаційне право (основи теорії і практики)» (В. С. Цимбалюк, 2010 р.); «Документування злочинів у сфері використання ЕОМ, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку при проведенні дослідчої перевірки» (В. М. Бутузов, В. Д. Гавловський, 2010 р.); «Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти» (О. П. Дзьобань, В. Г. Пилипчук; за заг. ред. проф. В. Г. Пилипчука, 2011 р.); «Правова охорона як складова інформаційної безпеки» (О. О. Золотар, 2011 р.); «Адміністративно-правовий захист інформації: проблеми та шляхи вирішення» (В. Я. Настюк,

В. В. Белєвцева, 2012 р.); «Інформаційна безпека людини як споживача телекомунікаційних послуг» (І. В. Арістова, Д. В. Сулацький, 2012 р.); «Информационная инфраструктура: проблемы регулирования деятельности» (А. А. Баранов, 2012 р.); «Кримінально-правова політика та забезпечення інформаційного суспільства в Україні» (Н. А. Савінова, 2012 р.); «Теоретичні проблеми розвитку інформаційного права України» (Л. П. Коваленко, 2012 р.); «Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади» (О. П. Дзьобань, 2013 р.) та ін.

У 2003–2012 рр. Науково-дослідний центр правової інформатики, а нині – Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України, за результатами проведених досліджень отримав низку свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, зокрема: «Програмний продукт “Інформаційно-пошукова система “Наукові роботи з проблем держави і права в Україні” (ІПС НРДП)» (С. М. Швець, О. В. Петришин, Р. С. Герасименко, 2003 р.); «Програмний продукт “Інформаційно-пошукова система “Тезаурус EUROVOC” (ІПС EUROVOC)» (Г. Б. Шабанін, С. М. Швець, С. О. Дорогих, 2004 р.); «Принципи побудови системи порівняння інформаційного законодавства України та законодавства Європейського Союзу» (О. Ю. Базанов, Ю. К. Базанов, В. М. Брижко, М. Я. Швець, 2005 р.); «База даних “Інформаційно-пошукова система “Правова інформатика” (бібліотека баз даних “Правова інформатика”)» (С. А. Антоненко, М. Я. Швець, С. М. Швець, 2005 р.); «База даних “Система баз даних і знань у галузі держави і права”» (С. А. Анто-

ненко, М. Я. Швець, С. М. Швець, 2006 р.); «Концепція реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин» (М. Я. Швець, Р. А. Калюжний, В. М. Брижко, В. Д. Гавловський, В. С. Цимбалюк, 2008 р.); «Програмний продукт “Посібник Інформаційне право”» (В. Г. Хохановський, Є. М. Моїсеєв, О. М. Джу́жа та ін., 2008 р.); «Концепція кодифікації інформаційного законодавства України» (О. А. Баранов, В. М. Брижко, К. І. Бе́ляков, О. О. Зо́лотар, Г. М. Красноступ, Д. В. Ланде, В. Г. Пилипчук (кер. авт. кол.), В. С. Цимбалюк, В. М. Фурашев, О. Н. Ярмиш, 2012 р.).

Спільно із заінтересованими державними органами, закладами, підприємствами та організаціями, науковими установами і навчальними закладами, іноземними партнерами лише у 2010–2013 рр. проведено понад 30 міжнародних, загальнодержавних та міжвідомчих конференцій, семінарів і «круглих столів», у ході яких розглядалися актуальні проблеми інформаційної сфери та розвитку правової науки в умовах становлення інформаційного суспільства та глобального інформаційного простору.

На різних етапах становлення Інституту активних зусиль до її формування і розвитку, науково-організаційного та ресурсного забезпечення доклали перший директор установи М. Я. Швець; заступники директора з наукової роботи – В. М. Брижко, М. І. Коваль, В. М. Фурашев; учений секретар – О. В. Гладківська; заступники директора з загальних питань – В. А. Саницький, Д. Б. Леонов; головний бухгалтер – О. В. Лебединська, а також працівники Інституту (Центру) О. В. Бойко, М. В. Беланюк,

Л. Л. Беседна, І. Б. Жилияєв, Р. С. Герасименко, Ю. А. Клімашевська, М. В. Левицький, С. В. Лихоступ, Б. Л. Раціборинський, Т. М. Шиманська та багато інших фахівців і вчених.

Значну за обсягами щоденну роботу з підтримання баз даних «Законодавство України», «Київ», «Крим» та інших баз даних у галузі держави і права у взаємодії з працівниками Управління комп'ютеризації Апарату Верховної Ради України здійснюють чи здійснювали раніше працівники Інституту С. В. Голубовська, О. І. Смаглюк, В. В. Біліна, Г. А. Воробей, Г. В. Гопкало, О. М. Дрововоз, Е. Ю. Кашевська, О. В. Корнійчук, Т. В. Копитко, Н. П. Комлик, А. О. Колесник, Б. І. Лазерна, Т. М. Ловга, Д. О. Отруба, М. О. Пилипчук, А. І. Самолова, Т. В. Сосницька, І. В. Стирта, Н. І. Смаглюк, Т. В. Тюріна, І. А. Іщенко, О. В. Федоренко, Л. Ю. Шестакова та інші фахівці й наукові співробітники.

Основні наукові здобутки Інституту регулярно висвітлюються в наукових фахових журналах «Інформація і право» і «Правова інформатика», а також на веб-сайті НДІП НАПрН України (головна сторінка) – <http://ippi.org.ua/>.

З метою розвитку правової науки та координації правових досліджень в інформаційній сфері у складі Відділення державно-правових наук та міжнародного права НАПрН України за ініціативою Інституту було створено Координаційне бюро з інформаційного права та інформаційної безпеки, забезпечення діяльності якого покладено на НДІП НАПрН України. Головою Координаційного бюро призначено директора Інституту В. Г. Пилипчука, заступником – В. М. Фурашева, ученим секрета-

рем – В. Я. Настюка. До складу бюро входять провідні вчені НАН України, НАПрН України, державних органів, навчальних закладів і наукових установ із числа фахівців інформаційної сфери.

Згідно з рекомендаціями Координаційного бюро і президії НАПрН України Загальними зборами Академії внесено зміни до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 роки та організовано дослідження в інформаційній сфері за такими основними напрямами:

1) теоретико-правові основи становлення і розвитку інформаційного суспільства, забезпечення прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері;

2) теоретико-методологічні засади правового регулювання інформаційної діяльності, розвитку інформаційного права та інформаційного законодавства України;

3) актуальні проблеми правової інформатики та системної інформатизації нормотворчої, правозастосовної і правоосвітньої діяльності;

4) розробка і впровадження інформаційно-правових підсистем електронного парламенту та уряду, електронних систем і баз даних в галузі держави і права;

5) правові засади захисту персональних даних, інформації з обмеженим доступом, технічного захисту інформації та інших проблем інформаційної безпеки в умовах глобалізації;

6) проблеми юридичної відповідальності та протидії правопорушенням в інформаційній сфері;

7) досвід іноземних країн та історичний досвід правового регулювання в ін-

формаційній сфері, проблеми імплементації норм міжнародного інформаційного права в законодавство України.

Водночас на основі наукових напрацювань НДІП НАПрН України, що пройшли публічне обговорення, розроблено та схвалено Координаційним бюро з інформаційного права та інформаційної безпеки НАПрН України пропозиції до нової редакції паспорту наукової спеціальності 12.00.07 в галузі інформаційного права, які у жовтні 2012 р. були схвалені й Експертною радою в галузі юридичних наук МОН України. При цьому було запропоновано опрацювати питання щодо можливого виокремлення інформаційного права в окрему наукову спеціальність у галузі юридичних наук.

Для підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в Інституті діє Спеціалізована вчена рада К 26.501.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Головою ради є К. І. Беляков, вченим секретарем ради – О. О. Золотар. Пріоритет у діяльності ради надається розгляду дисертаційних досліджень у галузі інформаційного права.

Співробітники НДІП НАПрН України нині працюють чи готують до захисту 16 дисертаційних досліджень, у т. ч. 9 докторських (О. О. Баранов, В. М. Брижко, В. В. Белевцева, О. О. Золотар, Г. М. Красноступ, І. Ф. Корж, Н. А. Савінова, В. С. Цимбалюк, В. М. Фурашев) та 7 кандидатських (С. А. Антоненко, О. О. Баєв, М. В. Беланюк, С. О. Дорогих, П. Л. Коляденко, О. В. Лебединська, Л. В. Ходос).

Загалом, у Науково-дослідному інституті інформатики і права НАПрН України працюють: 2 члени-кореспонденти НАПрН України, 3 члени інших академій наук, у т. ч. Російської Федерації, 12 докторів наук та 15 кандидатів наук, 4 працівники мають звання «заслужений» (заслужений діяч науки і техніки, заслужений юрист, заслужений винахідник, заслужений машинобудівник); 6 – лауреати Премії імені Ярослава Мудрого за наукові здобутки в галузі права, а також 3 – лауреати Премії Ради Міністрів СРСР «За розробку та впровадження програмного забезпечення інформаційних систем і банків даних», Премії науково-технічної творчості молоді та Премії Президента України для молодих вчених.

Матеріал підготували:

В. Пилипчук, директор НДІ інформатики і права НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;

В. Фурашев, заступник директора з наукової роботи НДІ інформатики і права НАПрН України, кандидат технічних наук, доцент;

О. Гладківська, головний науковий співробітник НДІ інформатики і права НАПрН України, кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник